od kojih spomenimo samo br. 40 i 41 u kojima se govori o **tohungama**, posrednicima između bogova [**Atua**] i ljudi.

O tome pak kako su se svi ti sadržaji prenosili izvješća nalazimo, kako se vidi iz pogovora, u knjizi Edwarda Shortlanda **Maori Religion and Mythology**. On kaže da su se za nevremena ljudi sastajali u kući namijenjenoj okupljanju [**Whare hui**] koja bi nosila ime nekog značajnijeg pretka i simbolizirala bi njegovo tijelo [vidi br. 8, 28]. Pričalo se ovdje da bi se udobrovoljili nebeski duhovi, pjevalo se i plesalo a u sve su bila uključena i djeca. Kazivalo se i za vrijeme proslava i pogrebnih ceremonija noću, kada bi se svi zajedno sakupili na jednome mjestu. Slušati su mogli svi - i domaćini i gosti i djeca i sluge. Pripovjedaču je ostavljena potpuna sloboda stvaranja.

Ova je zbirka nastala na temelju kazivanja uglavnom trojice kazivača, poglavica različitih plemena. Imenom spomenimo samo **Te Rangikaheke** iz plemena **Ngati Rangiwewehi**, sina slavnog svećenika koji je ujedno i kazivač oko 500 stranica originalnog Greyovog rukopisa.

Osim ovdje nabrojenih mitova, priča i bajki ova je knjiga, kao što je običaj u toj seriji, opremljena pogovorom koji je sastavila Erika Jakubassa, napomenama o svakoj pojedinoj priči ciklusa, objašnjenjima riječi preuzetih iz maorskog jezika, napucima o izvorima i literaturi te registrom tipova i motiva.

SNJEŽANA ZORIĆ

Skazki narodov Jugoslavii, Perevody s serbskohorvatskogo, slovenskogo i makedonskogo, Predislovie **I. Goleniševa-Kutuzova**, Hudožestvennaja literatura, Moskva 1984, 568 str.

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

Moskovska "Hudožestvennaja literatura" izdala je 1984. godine [u 30.000 primjeraka] narodne pripovijetke i priče naroda Jugoslavije. Preveli su ih s hrvatskog ili srpskog: N. Dmitrijeva, T. Virti i M. Volkonski, sa slovenskog: I. Makarovski i T. Virti, a s makedonskog: D. Tolovski i N. Savinova. Prevedena je 161 pripovijetka [44 bajke, 12 legendi i predaja, 16 priča o životinjama, 18 novelističkih pripovijedaka i 71 anegdota i šala]. Nisu navedeni izvori iz kojih su priče uzete, ali uz svaku priču naveden je kraj iz kojega potječe [iz Hrvatske 31, Srbije 30, Slovenije 29, Makedonije 25, Bosne 19, Hercegovine 14, Dalmacije (?!) 8 i Crne Gore 5].

U predgovoru koji je napisao I. Goleniščev-Kutuzov [na šest stranica] riječ je o dodirima, sadržajima [likovima, temama i motivima] i duhu našeg narodnog pripovjedačkog blaga. Tu čitamo da se šarenilo i raznovrsnost narodnih priča balkanskih Slavena donekle objašnjavaju kulturnim utjecajima: Bizanta, Turske, Italije i Njemačke, zatim utjecajima triju religija: pravoslavne, katoličke i islamske i spoznajama koje je u narodu ostavio bogumilski pokret i njegovo dualističko shvaćanje svijeta u kojem se suprotstavljaju dobro i zlo, svjetlo i tmina. Ipak iznenađuje, kaže autor, da su, pored svih tih i drugih utjecaja, Srbi, Hrvati, Makedonci i drugi južnoslavenski narodi sačuvali u velikoj mjeri istovjetnost pogleda na prirodu, društvo i ljudske sudbine. To zajedništvo, prema mišljenju autora, ima svoje korijene u prastarim, možda i u općeslavenskim vremenima, pa stoga to bogatstvo i jedinstvo jugoslavenskog folklora posebno privlači ruske čitaoce koji nalaze srodstvo s ruskim pripovijetkama, a istodobno se dive čudesnim likovima balkanskih priča.

Dalje se govori i o komparativnim proučavanjima narodnog stvaralaštva i tumačenju pojedinih folklornih osobitosti uz zaključak da su mnoge usporedbe folklorista iluzorne, pa suvremeni istraživači folklora pažnju usmjeravaju sve više na specifičnosti pojedinih folklornih sredina u kojima su sličnosti socijalnog razvoja uvjetovale i slične situacije i srod-

ne likove i predodžbe. Riječ je i o skupljačima [izrijekom se spominje samo Vuk Karadžić kao najznačajniji i Vuk Vrčević, skupljač humorističkih priča i anegdota], likovima i mitovima, uz napomenu da se istraživači jugoslavenskog folklora često bave nerazrješivim problemom: zbog čega su guslari i kazivači stvorili općeslavenskog junaka od sultanova vazala, makedonskog kneza Marka, sina nepopularnog kralja Vukašina.

Na kraju I. Goleniščev-Kutuzov navodi da bajke i šaljive priče Južnih Slavena posebno privlače pažnju inozemnih čitatelja, i to ne samo djece već i starijih. Među zbornicima usmenih svjetskih priča priče Južnih Slavena zauzimaju počasno mjesto, a u ruskim ljudima svih dobi nalaze pažljive i zahvalne čitaoce. Neki etnički odnosi naših naroda autoru nisu sasvim jasni.

Knjiga je ukusno opremljena. Ilustrirao ju je umjetnik V. Jurlov [31 stranica ilustracija i oko dvije stotine crteža i vinjeta].

ANTE NAZOR

Branislav Krstić, Indeks motiva narodnih pesama balkanskih Slovena, Priredio **Ilija Nikolić,** Srpska akademija nauka i umetnosti, Beograd 1984, XXIII + 673 str.

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

Srpska akademija posmrtno je objavila obimno delo Branislava Krstića **Indeks motiva narodnih pesama balkanskih Slovena,** koje je brižljivo pripremio za štampu Ilija Nikolić. Nakon svoje doktorske disertacije u Švajcarskoj god. 1913 [o pojmu duše kod H. Lotzea], Krstić je najveći deo svog života posvetio studiju narodne poezije južnih Slovena i objavio mnogobrojne radove o toj problematici. Svestan toga da bi postojanje tematskog indeksa omogućilo dublje proučavanje narodne poezije južnih Slovena, Krstić se 1940. godine odao tom zadatku i tokom više od dvadeset godina pasionirano je ustrajao na tom radu.

Napokon, 1984. godine pojavio se njegov **Indeks,** prva knjiga te vrste u Jugoslaviji. Podjednako i studija i analiza, knjiga je dopunski zanimljiva i time što obuhvata i bugarsku narodnu poeziju. Metodološki, njezina je koncepcija moderna s obzirom na vreme kada je autor radio. Knjiga je podjednako jasna i laka za upotrebu. Podsticaj za ovaj rad, prema jednoj autorovoj zabelešci, dao mu je Tompsonov **Motif-Index of Folk-Literature,** Helsinki 1932-1936. [Drugo prošireno izdanje, kao što je poznato, izašlo je u Kopenhagenu god. 1955-1958.]

Tematska klasifikacija obavljena je brižljivo, detaljno i precizno. **Indeks** je opremljen vrednim naučnim aparatom koji obuhvata alfabetski pregled motiva, registre ličnih imena te geografskih imena i imena naroda, registar pesama i varijanata, pregled korišćenih izvora, pregled ličnih i geografskih imena. Na kraju je kratki engleski rezime. Velika zasluga za naučno opremanje knjige pripada i njezinom uredniku I. Nikoliću. Delo Branislava Krstića, plod mnogih godina rada, nesumnjivo će se potvrditi kao neophodan priručnik za sve one koji se žele približiti narodnoj poeziji balkanskih Slovena u celini.

LJUBIŠA RAJKOVIĆ

Đenana Buturović, Morići, Od stvarnosti do usmene predaje, Svjetlost, Sarajevo 1983, 329 str.

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

Povod ovoj studiji Đenane Buturović jest podvojenost između povijesti [stvarnost?] i predaje [fikcija?] o braći Morićima: Hadži Mehmedu i Ibrahimu.

Tko su braća Morići? Dotaknemo li površno i povijest i legendu i pjesmu o Morićima [jer tu se negdje krije